

UNIVERZITET SINGIDUNUM
FAKULTET ZA EKONOMIJU, FINANSIJE

fEFA
BROJ 929/16
DATUM 20.6. 2016 god.
BEOGRAD

I ADMINISTRACIJU

NASTAVNO-NAUČNOM VEĆU

Na osnovu Odluke Nastavno-naučnog veća Fakulteta za ekonomiju, finansije i administraciju broj 249-II/10 od 08.03.2010. godine i Odluke Veća departmana poslediplomskih studija i međunarodne saradnje Univerziteta Singidunum o davanju saglasnosti od 28.04.2010. imenovana je Komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije magistra Ljiljane Zipovski, pod naslovom "Upravljanje rizikom likvidnosti u poslovnim bankama". Nakon uvida u dostavljeni materijal, Komisija podnosi sledeći

IZVEŠTAJ

o oceni doktorske disertacije

1. Osnovni podaci o kandidatu

Mr Ljiljana (Petko) Zipovski rođena je 19. maja 1971. godine u Beogradu, gde je završila osnovnu i srednju školu. Diplomirala je 2007. godine na smeru marketing Ekonomskog fakulteta u Beogradu, Univerziteta u Beogradu. U 2005. godini upisala je magistarske studije u oblasti menadžmenta na Fakultetu organizacionih nauka, Univerziteta u Beogradu. Magistarsku tezu pod naslovom „Upravljanje likvidnošću u poslovnim bankama“ odbranila je 2009. godine.

Mr Ljiljana Zipovski je počela profesionalnu karijeru 1997. godine u Narodnoj banci Jugoslavije odnosno Narodnoj banci Srbije. Od 1997. do 2000. godine, radila je na mestu dilera u Odeljenju za upravljanje deviznim rezervama, Sektora za devizne poslove, a potom od 2000. do maja 2006. godine u novo formiranoj Službi za upravljanje kursom dinara, Sektora za devizne poslove na mestu višeg stručnog saradnika.

Od 2006-2011. godine radila je na mestu šefa Službe za upravljanje aktivom i pasivom u Banca Intesa a.d, Beograd. Od 2011. do 2015. godine radila je na mestu šefa Službe za brokersko dilerske poslove u Banca Intesa a.d. Beograd. Tokom 2015. godine na mestu šefa projekta sprovela je prvi javni plasman municiplanih obveznica zabeležen u Republici Srbiji. Od 2015. godine radi na mestu direktora Odeljenja ALM, Banca Intesa a.d, Beograd.

Gostujući je predavač na Fakultetu organizacionih nauka, Univerziteta u Beogradu.

Spisak objavljenih radova:

1. Zipovski Lj, I G. Kvirgić (2006). "Uticaj negativnih kamatnih stopa na poslovne banke u Srbiji", *Ekonomika*, Niš (potvrda redakcije da će rad biti objavljen u broju 4/2016) **(M-52)**.
2. Zipovski Lj, (2002). *Platne kartice zemalja u tranziciji*, Privredni savetnik, Beograd.
3. Zipovski Lj. (2007). *Kreditna ekspanzija u Srbiju*, Management, Fakultet organizacionih nauka, Beograd. **(M-24)**
4. Zipovski Lj. (2013). *Kreditna aktivnost poslovnih banaka u Srbiji*, *International Review*, Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo.
5. Beslac M, Beslac J, Zipovski Lj. (2013) *International trade and fee exchange as a way of modern exploitation, Employment, education and entrepreneurship*, Second International conference 16-18 October 2013, Beograd
6. Zipovski Lj.Kvirgić G. Vujadin N. (2013). *Credit activities of commercial banks in Serbia: causes and consequences*, *International Review* (No.3-4), Beograd
7. Benković S., Zipovski Lj. (2014). *Municipal bonds as a model of project financing of infrastructure project*, XIV International Symposium: New business models and sustainable competitiveness, Zlatibor, Srbija. **(M-33)**

2. Predmet i ciljevi istraživanja

Ova doktorska disertacija bavi se pitanjima izbora i definisanja neophodnih smernica koje poslovne banke mogu primeniti u svom upravljačkom konceptu, vodeći se iskustvom perioda krize likvidnosti, međunarodnim standardima, kao i iskustvima „najbolje prakse“ u cilju razvoja sistema FTP (*Fund transfer prices*), izgradjivanja predloženog koncepta u prepoznavanju okidača koji mogu ukazati na probleme likvidnosti, kao i razvoju krive prinosa. Naime, pitanja uočavanja problema likvidnosti ili upravljanja bilansnih pozicija po pravilu ima odredjeni *time lag* koji omogućava bankama prostor da na brz način uoči probleme i promptno reaguje na nastupajuću krizu. Obradjena su i pojavni efekti nakog globalne ekonomske krize koji su u većoj meri potencirale promene u bankarstvu i uvele banke u nove izazovne okvire, kao što je upravljanje u uslovima prelikvidnog bankarskog sektora.

Na osnovu empirijskog istraživanja se pokazuje da su u bankama u primeni različiti koncepti FTP sistema koji mogu biti predmet analize centralne banke usled potencijalne opasnosti da se pogrešan sistem može reflektovati na domaća tržišta, ali i likvidnost sistema u celini.

Ciljevi su prevashodno usmereni teorijskim i praktičnim doprinosima u kontekstu unapređenja metodoloških rešenja kojih se treba pridržavati prilikom upravljanja likvidnošću i upravljanju aktivom i pasivom poslovne banke. Cilj disertacije je da se ukaže na način kojim banke koje nemaju kvantitativno definisan koncept upravljanja likvidnošću, kao i koncept upravljanja aktivom i pasivom, iste mogu implementirati, a time ih i pratiti, kvantifikovati i kontrolisati rizik i iz poznavanja istog adekvatno izgraditi FTP sistem. Cilj disertacije se može posmatrati i kao praktičan doprinos bankama, naročito onim u većinskom državnom vlasništvu, ali nekim i sa privatnim vlasništvom koje na sveobuhvatan i jednostavan način mogu primeniti praktična, kao teorijsko –

metodološka znanja, iz oblasti upravljanja bankarskim rizicima, proizašla iz empirijskih istraživanja i poslovne prakse.

Obzirom na specifičnosti zahteva globalnog tržišta, Srbija treba pažljivo da utvrđuje FTP sisteme shodno uslovima i razvoju tržišta i time unapredi segment koji se odnosi u krajnjoj instanci i na cenovnu politiku banke. Značaj ovog rada se ogleda ne samo u detaljnoj analizi uzroka ovakve pozicije, već i u predlozima koje treba da doprinesu unapređenju upravljanja ALM (*Asset Liability Management*).

Tri su osnovna cilja ovog rada:

1. da ukaže na važnost upravljanja likvidnošću i korelaciju sa upravljanjem aktivom i pasivom (ALM) u poslovnim bankama u Republici Srbiji,
2. da utvrdi povezanost upravljanjem aktivom i pasivom (ALM) sa FTP sistemom, i
3. da ukaže na metodološke pristupe prilikom utvrđivanja sistema transfernih cena (FTP).

3. Osnovne hipoteze istraživanja

Kandidat je u radu postavio tri hipoteze:

*H1: Politika upravljanja likvidnošću u poslovnim bankama je uspostavljena shodno savremenim standardima. U teoriji i praksi na domaćem i na međunarodnom nivou nakon globalne krize 2008. godine banke su se našle u krizi likvidnosti i tada je utvrđeno da je potrebno unaprediti upravljanje likvidnošću kroz nove zakonske okvire, pokazatelje, metodološke pristupe. Novi koncept podrazumeva i nove okvire u vidu Bazel III standarda, kroz dva pokazatelja likvidnosti LCR (*Liquidity Coverage Ratio*) i NSFR (*Net Stable Funding ratio*) standarda, kao i utvrđivanje „rano upozoravajućih indikatora kriza likvidnosti“ budući da indikatori koji dolaze sa finansijskih tržišta mogu ukazati na nastupajuću nestabilnost bankarskog sektora u celini. U radu se komparativnom analizom testirao primer dve domaće banke i njihovih pokazatelja sa aspekta upravljanja likvidnošću. Simulacijom je izvršeno testiranje kroz prizmu bilansnih pozicija primera jedne banke primenom novih Bazel III standarda i ukazano na moguća ograničenja. Rezultati analize nisu u saglasnosti sa postavljenom hipotezom.*

H2: FTP sistem nije metodološki osetljiv na uslove likvidnosti i nelikvidnosti bankarskog sektora. Pitanje koje se postavlja da li postoje metodološke razlike u različitim tržišnim ambijentima. Ovde se otvara i pitanje koliko je FTP osetljiv na makroekonomske i promene koje dolaze sa finansijskih tržišta. U dijametralno suprotnim ambijentima nedovoljne likvidnosti i prelikvidnosti na domaćem tržištu testiraće se uticaji sistemskih i specifičnih rizika. Rezultati analize nisu u saglasnosti sa postavljenom hipotezom broj dva čime je ova hipoteza odbijena.

H3: Povezanost i postojanje ALM funkcije u poslovnim bankama i njene odgovornosti su u direktnoj korelaciji sa FTP sistemom. Definisanje ALM funkcija kroz empirijska istraživanja trebalo je da utvrdi odgovornosti i direktnu povezanost sa FTP sistemom, kao i analizom strukturne odgovornosti različitih organizacionih jedinica unutar banke. Rezultati analize jesu u saglasnosti sa postavljenom hipotezom broj tri čime je ova hipoteza prihvaćena.

4. Opis sadržaja disertacije

Doktorska disertacija mr Ljiljane Zipovski sastoji se od devet delova:

1. Uvodne napomene
2. Vrste bankarskih rizika
3. Upravljanje rizicima u bankama
4. Bankarske krize
5. Regulatorna vezana za upravljanje rizicima
6. Politika upravljanja likvidnošću banke
7. Makroekonomski i praktični aspekt upravljanja likvidnošću dve poslovne banke
8. Komparativna analiza dve odabrane banke koje posluju u Srbiji i praktičan vodič za upravljanje
9. Zaključci i preporuke

Literaturu čine 58 bibliografske jedinice domaćih i stranih autora, 72 bibliografske jedinice domaćih i stranih autora sa interneta i 14 izvora sa web sajtova. Rad ukupno ima 161 strane, 28 tabela u tekstu i 51 grafikona.

Rad je testiran u softveru TurnItIn-Ephours za proveru plagirizma i utvrđeno je preklapanje od 3%, što je sasvim prihvatljivo.

Sadržaj

UVODNE NAPOMENE

DEO I UPRAVLJANJE RIZICIMA U BANKAMA

GLAVA I

TEORIJSKI PRISTUP UPRAVLJANJU BANKARSKIM RIZICIMA

1. Vrste bankarskih rizika
 - 1.1. Rizik likvidnosti
 - 1.2. Kreditni rizik
 - 1.2.1. Rizik zemlje
 - 1.3. Operativni rizik
 - 1.4. Tržišni rizik

- 1.4.1. Rizik kamatne stope
- 1.4.2. Rizik deviznog kursa
- 1.5. Ostali rizici
 - 1.5.1. Regulatorni rizik
 - 1.5.2. Rizici izloženosti banke
 - 1.5.3. Reputacioni rizik
 - 1.5.4. Strateški rizici
- 2. Upravljanje rizicima u bankama
- 3. Bankarske krize

GLAVA II

REGULATIVA UPRAVLJANJA RIZICIMA

II REGULATIVA UPRAVLJANJA RIZIKOM LIKVIDNOSTI

- 4. Regulativa vezana za upravljanje rizicima
 - 4.1. Direktiva EU i Bazelski principi poslovanja banke
 - 4.2. Bazel III – Rizik likvidnosti i novi likvidnosni zahtevi osnovni fokus
 - 4.3. Regulativa centralne banke
 - 4.4. Regulativa matične banke
 - 4.5. Regulativa unutar banke – interna regulativa
 - 4.6. Regulativa centralne banke
 - 4.7. Regulativa kao „prevencija” krize
 - 4.8. Izazovi nove regulative Bazel III
- 5. Politika upravljanja likvidnošću banke
 - 5.1. Ciljevi politike upravlja likvidnošću
 - 5.1.1. Regulatorni okvir
 - 5.1.2. Postupak upravljanja likvidnošću
 - 5.1.3. Merenje i kontrola rizika likvidnosti
 - 5.1.4. Upravljanje kratkoročnom likvidnošću
 - 5.1.5. Upravljanje srednjoročnom i dugoročnom likvidnošću
 - 5.1.6. Kreditni portfolio
 - 5.1.7. Depozitna baza
 - 5.1.8. Upravljanje likvidnošću u slučaju nastupanja niskog nivoa likvidnosti odnosno krize likvidnosti
 - 5.2. Procedure u slučaju nastupanja niskog nivoa likvidnosti
 - 5.2.1. Vremensko trajanje i instrumenati prevazilaženje kriza
 - 5.2.2. Plan prevazilaženja kriza usled nastupanja različitih scenarija

DEO II UPRAVLJANJE RIZIKOM LIKVIDNOSTI I UPRAVLJANJE AKTIVOM I PASIVOM U POSLOVNIM BANKAMA

GLAVA III

UPRAVLJANJE RIZIKOM LIKVIDNOSTI I UPRAVLJANJE AKTIVOM I PASIVOM BANKE

- 6. Rizik likvidnosti

- 6.1. Opšti princip upravljanja likvidnošću
- 6.2. Dinamički i organizacioni aspekt upravljanja likvidnošću
- 6.3. Upravljanje kreditnim rizikom
- 6.4. Upravljanje kamatnim rizikom
 - 6.4.1. Analiza scenarija
 - 6.4.2. Analiza jaza
 - 6.4.3. Analiza trajanja
- 6.5. Upravljanje valutnim rizikom
 - 6.5.1. Politika upravljanja deviznim rizikom
 - 6.5.2. Value at Risk - VaR
- 6.6. Novi koncept upravljanja likvidnošću
- 6.7. Upravljanje aktivom i pasivom banke
 - 6.7.1. Upravljanje aktivom banke
 - 6.7.2. Upravljanje pasivom banke
 - 6.7.2.1 Struktura i korelacije izvora finansiranja
 - 6.7.2.2 Upravljanje vanbilansim pozicijama
- 6.8. Upravljanje sistemom limita
- 6.9. Statička analiza pokazatelja
- 6.10. Stres test
- 6.11. Stres testiranje likvidnosti
- 6.12. Sistem transfernih cena – FTP
 - 6.12.1. Specifičnost i svrha transfernih cena
 - 6.12.2. Sistem transfernih cena kroz takozvanu „najbolju praksu”
 - 6.12.3. Osnove za izračunavanje transfernih cena

DEO III MAKROEKONOMSKI I TRŽIŠNI ASPEKT

GLAVA IV

MAKROEKONOMSKI I PRAKTIČAN ASPEKT UPRAVLJANJA LIKVIDNOŠĆU POSLOVNE BANKE

IV. MAKROEKONOMSKI I TRŽIŠNI AMBIJENT

- 7. Operacije na otvorenom tržištu
- 8. Kreditne i depozitne olakšice (stalne olakšice)

V. KOMPARATIVNA ANALIZA DVE ODABRANE BANKE KOJE POSLUJU U SRBIJI I PRAKTIČAN VODIČ ZA UPRAVLJANJE LIKVIDNOŠĆU

- 1. POLITIKA LIKVIDNOSTI
- 2. ANALIZA KRITIČNIH ILI RANO UPOZORAVAJUĆIH INDIKATORA LIKVIDNOSTI
- 3. SISTEM UTVRĐIVANJA TRANSFERNIH CENA POSLOVNE BANKE
- 4. BAZEL III – KOEFICIJENT LIKVIDNOSTI IMPLEMENTACIJA I IMPLIKACIJE NA FTP
- 9. Zaključak

Literatura

Prilozi

Uvod

Na samom početku rada daju se uvodna razmatranja, izlaže se problem i motivacija autora za sprovođenje istraživanja. Definišu se pojmovi koji su vezani za upravljanje rizicima u poslovnim bankama i daje prikaz okolnosti koje su nastupile s kraja 2008. godine i tokom 2016. godine sa kojim su se poslovne banke u Srbiji i svetu suočile, kao i regulatorni i tržišni izazovi koji su povezani sa upravljanjem likvidnošću i upravljanjem aktivom i pasivom. U nastavku se daje naučni opis predmeta istraživanja i detaljnije se opisuju metodologije koje će se koristiti u radu.

Drugo poglavlje

Drugo poglavlje opisuje pojedinačne vrste bankarskih rizike sa kojima su savremene poslovne banke suočene u svom poslovanju. Navode se osnovni rizici s kojima se banke suočavaju sa aspekta savremenog koncepta upravljanja rizicima u poslovnim bankama.

Treće poglavlje

Treće poglavlje opisuje menadžment koncept upravljanja bankarskim rizicima, njihovu međusobnu povezanosti i neophodnost integrisanog sagledavanja svih rizika unutar banke. U trećem poglavlju govori se o sistemskim i specifičnim rizicima i limitima sa aspekta upravljanja od strane banaka. Ukazuje se na tok i faze kompleksnog procesa upravljanja rizicima, kao i zadovoljavanje neophodnih kriterijuma unutar banke.

Četvrto poglavlje

Četvrto poglavlje opisuje bankarske krize kroz istorijat u svetu, kao i implikacije koje su iste proizvele na ekonomiju zemalja koje su krizom bile pogođene. Ukazuje se na visoke i niske indikatore, kako valutnih, tako i bankarskih kriza, koja su proizašla iz empirijskih analiza, ali i preporuke za utvrđivanjem rano upozoravajućih parametara koje bi potencijalne krize prepoznale *ex ante*. Daje se i osvrt na krizu koja je zadesila Srbiju s kraja 2008. godine i inicirala takozvanu Bečku inicijativu koja je predstavljala svojevrsni *buffer* i sprečila značajan odliv kapitala sa domaćeg tržišta, ali i tržišta zemalja centralne i istočne Evrope.

Peto poglavlje

Peto poglavlje se bavi regulativama utvrdjenih od strane Narodne banke Srbije, preporuke Bazela i zahtevima za izgradju interne regulative unutar banke. Ukazuje se na kriterijumi zahtevane na nivou

domaće regulative, promene koje su usledile tokom vremena, izmenom podzakonskih akata koje je utvrdjivala Narodna banka Srbije. Analiza pokriva glavne razvojne regulatorne okvire Bazela i razloge za razvoj Basel III standarda čiji je glavni fokus rizik likvidnosti.

Šesto poglavlje

Šesto poglavlje bavi se politikom upravljanja rizikom likvidnosti kroz definisanje sutrukture koju ista treba da sadrži. Navedeni su načini merenja i kontrole rizika likvidnosti. Identifikovane su smernice za upravljanje krizom unutar same banke u slučaju nastupanja kritično niskog nivoa likvidnosti kroz analizu mogućih scenarija i postupanje u zadatim okolnostima.

Sedmo poglavlje

Sedmo poglavlje se bavi analizom praktičnog aspekta upravljanja likvidnošću u Srbiji. Priložen je osvrt na povezanost rizika likvidnosti koji je sadržan sa aspekta ALM kroz upravljnje kamatnim rizikom kao neodvojivim linkom. Ukazano je da su makroekonomske okolnosti u kojima posluju banke veoma važan faktor za upravljanje likvidnošću, te i da su okolnosti na finansijskim tržištima direktno korelirani sa utvrdjivanjem cena proizvoda u FTP sistemu. U ovom delu ukazuje se na sve veći značaj uspostavljanja ALM funkcija unutar banka i za koji se očekuje dinamičan razvoj u budućnosti, kako na međunarodnom planu kroz nove metodološke postavke, tako i na domaćem tržištu kroz ukazivanje na značaj i ulogu kroz uspostavljanje u poslovnim bankama. Takođe je ponudjen praktičan primer za utvrdjivanje internih rejtinga banka prilagodjen uslovima na domaćem tržištu primenom CAMEL (Capital; Asset and liability structure; Management of risk; Earning performance; Liquidity) metoda. Poseban osvrt je dat u segmentu stabilnosti bankarskog sektora uzevši u obzir napore Narodne banke Srbije da kontinuirano prati, meri i kontroliše moguće rizike primenom stres testova. Poglavlje sadrži i metodološke aspekte za utvrdjivanje FTP metodologija a u skladu sa tržišnim kamatnim stopama i prinosima koji se ugrađuju u cenu proizvoda na aktivnoj i pasivnoj strani bilansa banaka u Srbiji. Ovaj metodološki aspekt treba da pomogne dalji razvoj FTP metodologije na tržištu Srbije.

Osmo poglavlje

Osmo poglavlje se bavi analizom makroekonomskog ambijenta i promenama na međubankarskim finansijskim i tržištima kapitala, domaćim i međunarodnim, u periodu 2008. do 2016. godine. U ovom delu sprovedena je komparativna analize dve poslovne banke koje su poslovale u Srbiji u periodu krize likvidnosti bankarskog sektora krajem 2008.godine. Ova analiza je rađena na osnovu podataka iz godišnjih finansijskih izveštaja na poslednji dan 2008. godine i 2012. godine odabranih banka primenom metoda finansijske analize. Analizirani pokazatelji uzeti su tendenciozno u odabranom periodu kako bi se identifikovale efekti sadržani pozicijama bilansa primenom uporedne analize 2008. u odnosu na 2012. godinu. U ovom delu ukazuje se na uticaj sistemskih i specifičnih parametara na obe banke i apostrofiraju limiti sa kojima su bile suočene prilikom rešavanja problema u uslovima kritično niskog nivoa likvidnosti.

Zaključak

U zaključku je dat rezime dobijenih rezultata u prethodnim analizama uz dokazane hipoteze.

5. Korišćene metode u istraživanju

Prvi deo istraživanja usredsređen je na utvrđivanja trendova kretanja u upravljanju rizicima u poslovnim bankama i prikazom svih rizika sa kojima su banke suočene. Analizirani su i parametri koji mogu ukazati na valutne i krize bankarskog sektora kroz istorijsku analizu. Obuhvaćeni su uticaji globalne ekonomske krize koji su zabeleženi 2008. godine, kao i post kriznim periodom koje su u većoj meri potencirale promene u bankarstvu. Ta godina je odabrana zato što se bankarski sektor u Srbiji suočio sa problemom nedovoljne likvidnosti, dok je 2016. godina obuhvaćena usled suočavanja banka sa prelikvidnim ambijentom.

Kako bi se utvrdio ambijent u kome banke u Srbiji posluju korišćena je metodologija poredjenja mera makroekonomskog ambijenta i razvoja finansijskog tržišta, poređenjem najvažnijih parametara sa kriterijumima konkurentnosti Svetskog ekonomskog foruma 2012/2013 i 2015/2016. Pokazatelji iz ovih izveštaja važni su jer ukazuju na sistemske okolnosti u kojima banke posluju i na koje nemaju uticaj, ali i na mogućnost razvoja finansijskih tržišta u cilju osnaživanja sistema.

U istraživanju je korišćen metod simulacije u izračunavanju dva pokazatelja likvidnosti LCR i NSFR utvrđenim kroz Bazela III prilagodjavanjem zadatih pozicija sa domaćim tržištem kroz primer odabrane poslovne banke u Srbiji. Naime, pokazatelji likvidnosti utvrđeni su shodno standardima, pozicijama, zakonskim okvirima i instrumentima koji su drugačiji od domaćih, shodno tome pozicije su prilagodjene uz navodjenje ograničenja i korišćenim pristupima prilikom izračunavanja istih.

U istraživanju korišćen je metod slučaja odabirom dve domaće poslovne banke i upoređenjem bilansnih pozicija aktive i pasive korišćenjem Godišnjih finansijskih izveštaja za odabrane godine primenom finansijske analize. Nakon upoređivanja, primenom komparativne analize utvrđene su mere kojima su poslovne banke pristupile u cilju prevazilaženja problema i instrumente koje su primenile.

Novina u ovom radu je, da je ponudjen praktičan vodič za poslovne banke čime se unapređuje sistem upravljanja likvidnošću i daju smernice za utvrđivanje kriterijuma za utvrđivanje kritično niskog nivoa likvidnosti.

6. Rezultati istraživanja i naučni doprinos rada

Rezultati istraživanja kandidatkinje mr Ljiljane Zipovski u ovoj disertaciji pokazuju glavne smernice u razvoju upravljanja rizikom likvidnosti i upravljanja aktivom i pasivom u poslovnim

bankama u odnosu na međunarodne pristupe. Analiza pokazuje i kretanja određenih pokazatelja na nivou Srbije u periodu od 8 godina u dva dijametralno različita ambijenta, ambijent ne likvidnosti i ambijent značajne likvidnosti bankarskog sektora. Rezultati analize pokazuju uticaj makroekonomskog ambijenta na upravljanje rizikom likvidnosti i upravljanje ALM. Finalno, rezultati poređenja ukazuju na značajan uticaj finansijskih tržišta na utvrđivanje FTP sistema.

Osnovni doprinos ove doktorske disertacije je u sagledavanju mogućnosti unapređenja stabilnosti kako poslovnih banka, tako i bankarskog sektora u celini. Tema stabilnosti bankarskog sektora se u Srbiji uglavnom vezuje za makroekonomske kategorije, ali je ovde apostrofirana uloga i finansijskih tržišta i tržišta kapitala. U ovoj disertaciji kandidat se fokusirao na značaj identifikovanja rizika likvidnosti u bankama nevezano da li se bankarski sektor nalazi u uslovima niskog ili visokog nivoa likvidnosti.

Zaključci do kojih se došlo u radu mogu poslužiti kao koncept novih politika i unapređenja istih, kao i uvodjenje novih organizacionih delova unutar banke koji bi se isključivo bavile novim ALM pristupima, osnaživanje novih metodoloških rešenja kada je reč o transfernim cenama, osnaživanje i uspostavljanje planova koji se odnose na rano upozoravajuće faktore likvidnosti, kao i izradu planova izvora finansiranja u slučaju potreba za likvidnošću, čime bi se osnažila i stabilnost bankarskog sektora u budućnosti. Još važniji doprinos je za razvoj kroz drugačiji pogled na parametre koji se koriste prilikom izgradnje transfernih cena na domaćem tržištu. Ovi metodološki pristupi bi se zasnivali na jačanju postojećih FTP sistema, nezavisno od poslovne orijentacije banke. Preporuke iz rada mogu poslužiti poslovnim bankama koje nemaju razvijene koncepte da to bude osnova u izboru adekvatne ALM funkcije ili realizaciji novih ideja u pravcu izgradnje FTP sistema.

Ovaj rad može pobuditi pažnju naučne i stručne javnosti i biti od koristi kreatorima novih politika i strategija bez obzira na veličinu i stratešku orijentaciju poslovne banke, primenu „najbolje prakse“, novih standarda u oblasti Bazel III regulative koja se tek očekuje u Srbiji, ali i unaprediti novi menadžment koncept ALM koji će biti još više aktuelizovan u budućnosti i ojačavan uvodjenjem novih instrumentima, koji će nesumljivo pomoći da se razvijaju novi metodološki pravci i razvijanje FTP sistema unutar banaka.

7. Zaključna ocena i predlog Komisije

Prema mišljenju članova Komisije disertacija mr Ljiljane Zipovski predstavlja značajan naučni doprinos u oblasti upravljanja rizicima u poslovnim bankama odnosno analizi upravljanja rizikom likvidnosti i upravljanja aktivom i pasivom u Srbiji, a posebno primene parametara i statističkih pristupa prilikom utvrđivanja transfernih cena. Ova disertacija sadrži sledeće doprinose:

- Dat je širok presek stanja konkurentnosti na nivou bankarskog sektora u Srbiji u različitim uslovima, uz jaku teorijsku i empirijsku podlogu iz ove oblasti;
- Predložene su mere i načini unapređenja upravljanja rizikom likvidnosti, upravljanja aktivom i pasivom i FTP sistemom; i
- Analizirana su kretanja unutar bankarskog sektora Srbije i identifikovane slabosti koje mogu biti unapređene kako unutar banka, tako i na nivou finansijskih tržišta uvodjenjem

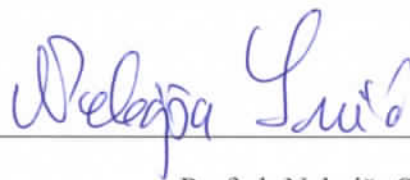
novih prizvoda, kao i sa aspekta centralne banke unakazano je na moguća unapredjenja nadzora u cilju stabilnosti bankarskog sektora.

Na osnovu svega izloženog Komisija je zaključila da doktorska disertacija mr Ljiljana Zipovski po svojoj temi, pristupu, strukturi, kvalitetu, načinu izlaganja, metodologiji istraživanja, načinu korišćenja literature i donetim zaključcima zadovoljava kriterijume za izradu doktorske disertacije.

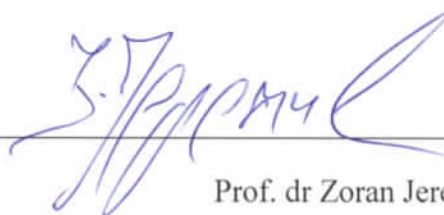
Saglasno tome Komisija ima zadovoljstvo da predloži Nastavno-naučnom veću Fakulteta za ekonomiju, finansije i administraciju Univerziteta Singidunum u Beogradu da prihvati ovaj izveštaj i odobri usmenu javnu odbranu doktorske disertacije mr Ljiljane Zipovski pod naslovom "Upravljanje rizikom likvidnosti u poslovnim bankama".

U Beogradu 14.06.2016. godine

Članovi Komisije

Prof. dr Nebojša Savić

Prof. dr Zoran Jeremić

Prof. dr Mirosljub Hadžić